

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (πέμπτο τμήμα)
της 15ης Νοεμβρίου 2001 *

Στην υπόθεση C-49/00,

Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, εκπροσωπούμενη από τους E. Traversa
και N. Yegrell, με τόπο επιδόσεων στο Λουξεμβούργο,

προσφεύγουσα,

κατά

Ιταλικής Δημοκρατίας, εκπροσωπούμενης από τον καθηγητή U. Leanza, επικου-
ρούμενο από τον D. Del Gaizo, avvocato dello Stato, με τόπο επιδόσεων στο Λου-
ξεμβούργο,

καθής,

που έχει ως αντικείμενο να αναγνωρισθεί ότι η Ιταλική Δημοκρατία:

- παραλείποντας να ορίσει ότι ο εργοδότης πρέπει να εκτιμά το σύνολο των κιν-
δύνων για την υγεία και την ασφάλεια στον χώρο εργασίας·

* Γλώσσα διαδικασίας: η ιταλική.

- επιτρέποντας στον εργοδότη να αποφασίζει αν θα απευθύνεται ή όχι σε υπηρεσίες προστασίας ή προλήψεως εκτός της επιχειρήσεως όταν οι υπηρεσίες μέσα στην επιχείρηση είναι ανεπαρκείς και
- παραλείποντας να ορίσει τις ικανότητες και τα προσόντα που πρέπει να διαθέτουν οι υπεύθυνοι για τις δραστηριότητες προστασίας και προλήψεως των επαγγελματικών κινδύνων για την υγεία και την ασφάλεια των εργαζομένων,

παρέβη τις υποχρεώσεις που υπέχει από τα άρθρα 6, παράγραφος 3, στοιχείο α', και 7, παράγραφοι 3, 5 και 8, της οδηγίας 89/391/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 12ης Ιουνίου 1989, σχετικά με την εφαρμογή μέτρων για την προώθηση της βελτίωσης της ασφάλειας και της υγείας των εργαζομένων κατά την εργασία (ΕΕ L 183, σ. 1),

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (πέμπτο τμήμα),

συγκείμενο από τον S. von Bahr (εισηγητή), πρόεδρο του τετάρτου τμήματος, προεδρεύοντα του πέμπτου τμήματος, και τους D. A. O. Edward, A. La Pergola, L. Sevón και M. Wathelet, δικαστές,

γενική εισαγγελέας: C. Stix-Hackl
γραμματέας: R. Grass

έχοντας υπόψη την έκθεση του εισηγητή δικαστή,

αφού άκουσε τη γενική εισαγγελέα που ανέπτυξε τις προτάσεις της κατά τη συνεδρίαση της 31ης Μαΐου 2001,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

- 1 Με δικόγραφο που κατέθεσε στη Γραμματεία του Δικαστηρίου στις 16 Φεβρουαρίου 2000, η Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων άσκησε, δυνάμει του άρθρου 226 ΕΚ, προσφυγή με την οποία ζητείται να αναγνωριστεί ότι η Ιταλική Δημοκρατία:
 - παραλείποντας να ορίσει ότι ο εργοδότης πρέπει να εκτιμά το σύνολο των κινδύνων για την υγεία και την ασφάλεια στον χώρο εργασίας·
 - επιτρέποντας στον εργοδότη να αποφασίζει αν θα απευθύνεται ή όχι σε υπηρεσίες προστασίας ή προλήψεως εκτός της επιχειρήσεως όταν οι υπηρεσίες μέσα στην επιχείρηση είναι ανεπαρκείς και
 - παραλείποντας να ορίσει τις ικανότητες και τα προσόντα που πρέπει να διαθέτουν οι υπεύθυνοι για τις δραστηριότητες προστασίας και προλήψεως των επαγγελματικών κινδύνων για την υγεία και την ασφάλεια των εργαζομένων,

παρέβη τις υποχρεώσεις που υπέχει από τα άρθρα 6, παράγραφος 3, στοιχείο α', και 7, παράγραφοι 3, 5 και 8, της οδηγίας 89/391/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 12ης Ιουνίου 1989, σχετικά με την εφαρμογή μέτρων για την προώθηση της βελτίωσης της ασφάλειας και της υγείας των εργαζομένων κατά την εργασία (ΕΕ L 183, σ. 1, στο εξής: οδηγία).

Η κοινοτική ρύθμιση

- 2 Το άρθρο 6, παράγραφος 3, στοιχείο α', της οδηγίας επιβάλλει στον εργοδότη, «λαμβάνοντας υπόψη τη φύση των δραστηριοτήτων της επιχείρησης ή/και της εγκατάστασης», την υποχρέωση «να εκτιμά τους κινδύνους για την ασφάλεια και την υγεία των εργαζομένων, μεταξύ άλλων κατά την επιλογή των εξοπλισμών εργασίας, των χημικών ουσιών ή παρασκευασμάτων, και κατά τη διαρρύθμιση των χώρων εργασίας».
- 3 Το άρθρο 7 της οδηγίας, που φέρει τον τίτλο «Υπηρεσίες προστασίας και πρόληψης», ορίζει στις παραγράφους του 1 και 3:

«1. Με την επιφύλαξη των υποχρεώσεων που αναφέρονται στα άρθρα 5 και 6, ο εργοδότης ορίζει έναν ή περισσότερους εργαζομένους, ασχολούμενους με τις δραστηριότητες προστασίας και πρόληψης των επαγγελματικών κινδύνων της επιχείρησης ή/και της εγκατάστασης.

[...]

3. Εάν οι διαθέσιμες δυνατότητες μέσα στην επιχείρηση ή/και την εγκατάσταση δεν είναι επαρκείς για την οργάνωση των εν λόγω δραστηριοτήτων προστασίας και πρόληψης, ο εργοδότης πρέπει να απευθύνεται σε αρμόδιες υπηρεσίες ή άτομα εκτός της επιχείρησης ή/και της εγκατάστασης.»

4 Το άρθρο 7, παράγραφος 5, της οδηγίας ορίζει:

«Εν πάση περιπτώσει:

- οι εργαζόμενοι που έχουν ορισθεί θα πρέπει να έχουν τις αναγκαίες ικανότητες και να διαθέτουν τα απαιτούμενα μέσα,
- τα άτομα ή οι εξωτερικές υπηρεσίες των οποίων έχει ζητηθεί η βοήθεια θα πρέπει να έχουν τα αναγκαία προσόντα και να διαθέτουν τα απαιτούμενα προσωπικά και επαγγελματικά μέσα

και

- οι εργαζόμενοι που έχουν ορισθεί και τα άτομα ή οι εξωτερικές υπηρεσίες των οποίων έχει ζητηθεί η βοήθεια πρέπει να είναι επαρκείς σε αριθμό,

ούτως ώστε να μπορούν να αναλάβουν τις δραστηριότητες προστασίας και πρόληψης, ανάλογα με το μέγεθος της επιχείρησης ή/και της εγκατάστασης ή/και τους κινδύνους στους οποίους εκτίθενται οι εργαζόμενοι και ανάλογα με την κατανομή τους στο σύνολο της επιχείρησης ή/και της εγκατάστασης.»

- 5 Σύμφωνα με το άρθρο 7, παράγραφος 8, πρώτο εδάφιο, της οδηγίας:

«Τα κράτη μέλη ορίζουν τις αναγκαίες ικανότητες και τα αναγκαία προσόντα που αναφέρονται στην παράγραφο 5.»

Η εθνική ρύθμιση

- 6 Η μεταφορά της οδηγίας στην ιταλική έννομη τάξη έγινε με το νομοθετικό διάταγμα 626, της 19ης Σεπτεμβρίου 1994 (GURI αριθ. 265, της 12ης Νοεμβρίου 1994, τακτικό συμπλήρωμα αριθ. 141, σ. 5), όπως τροποποιήθηκε με το νομοθετικό διάταγμα 242, της 19ης Μαρτίου 1996 (GURI αριθ. 104, της 6ης Μαΐου 1996, τακτικό συμπλήρωμα αριθμός 75, σ. 5, στο εξής: νομοθετικό διάταγμα).

- 7 Το άρθρο 4, παράγραφος 1, του νομοθετικού διατάγματος ορίζει τα εξής:

«Εν όψει της φύσεως της δραστηριότητας της επιχειρήσεως ή της εγκαταστάσεως παραγωγής, ο εργοδότης εκτιμά, κατά την επιλογή των εξοπλισμών εργασίας, των

χρησιμοποιούμενων χημικών ουσιών ή παρασκευασμάτων, καθώς και κατά τη διαρρύθμιση των χώρων εργασίας, τους κινδύνους για την ασφάλεια και την υγεία των εργαζομένων, περιλαμβανομένων των ιδιαίτερων κινδύνων στους οποίους είναι εκτεθειμένες ορισμένες ομάδες εργαζομένων.»

- 8 Το άρθρο 8 του νομοθετικού διατάγματος, που φέρει τον τίτλο «Υπηρεσίες προστασίας και πρόληψης», ορίζει τα εξής:

«1. Με την επιφύλαξη των διατάξεων του άρθρου 10, ο εργοδότης οργανώνει ο ίδιος την υπηρεσία πρόληψης και προστασίας στην επιχείρηση ή στη μονάδα παραγωγής, ή την αναθέτει σε πρόσωπα ή υπηρεσίες εκτός της επιχείρησης, σύμφωνα με τις διατάξεις του παρόντος άρθρου.

2. Ο εργοδότης ορίζει, εντός της επιχείρησης ή της μονάδας παραγωγής, έναν ή περισσότερους εργαζομένους προκειμένου να επιτελέσουν το έργο που μνημονεύεται στο άρθρο 9, μεταξύ των οποίων πρέπει να περιλαμβάνονται ο υπεύθυνος της υπηρεσίας που έχει επαρκείς ικανότητες και επαρκή προσόντα, κατόπιν γνωμοδότησεως του αρμοδίου για την ασφάλεια.

3. Οι εργαζόμενοι που αφορά η παράγραφος 2 πρέπει να είναι επαρκείς σε αριθμό, να έχουν τις αναγκαίες ικανότητες και να διαθέτουν επαρκή μέσα και χρόνο για την επιτέλεση του έργου που τους ανατίθεται. Η δραστηριότητα που αναπτύσσουν στο πλαίσιο του έργου που τους έχει ανατεθεί δεν πρέπει να συνεπάγεται ζημία εις βάρος τους.

4. Με την επιφύλαξη των διατάξεων της παραγράφου 2, ο εργοδότης μπορεί να απευθύνεται συμπληρωματικά σε πρόσωπα εκτός της επιχείρησης, που έχουν τις αναγκαίες επαγγελματικές γνώσεις, για το έργο της προλήψεως ή της προστασίας.

5. Η οργάνωση της υπηρεσίας προλήψεως και προστασίας στο πλαίσιο της επιχείρησης ή της μονάδας παραγωγής είναι ωστόσο υποχρεωτική στις ακόλουθες περιπτώσεις: α) στις βιομηχανικές επιχειρήσεις που αφορά το άρθρο 1 του διατάγματος του Προέδρου της Δημοκρατίας αριθ. 175, της 17ης Μαΐου 1988, όπως τροποποιήθηκε στη συνέχεια, οι οποίες υπέχουν υποχρέωση υποβολής δηλώσεως ή ανακοινώσεως, σύμφωνα με τα άρθρα 4 και 6 του εν λόγω διατάγματος· β) στους κεντρικούς θερμοηλεκτρικούς σταθμούς· γ) στις εγκαταστάσεις και στα εργαστήρια πυρηνικής ενέργειας· δ) στις επιχειρήσεις παρασκευής και χωριστής αποθηκεύσεως εκρηκτικών υλών, πυρίτιδας και πολεμοφοδίων· ε) στις βιομηχανικές επιχειρήσεις που αριθμούν περισσότερους από 200 εργαζομένους· ς) στις εξορυκτικές βιομηχανίες που αριθμούν περισσότερους από 50 εργαζομένους· ζ) στις υγειονομικές και ιαματικές εγκαταστάσεις, τόσο δημόσιες όσο και ιδιωτικές.

6. Με την επιφύλαξη των προβλεπομένων στην παράγραφο 5, εάν οι ικανότητες των εργαζομένων στην επιχείρηση ή στη μονάδα παραγωγής είναι ανεπαρκείς, ο εργοδότης μπορεί να απευθύνεται σε πρόσωπα ή υπηρεσίες εκτός της επιχείρησης, κατόπιν γνωμοδοτήσεως του αρμοδίου για την ασφάλεια.

7. Η εξωτερική υπηρεσία πρέπει να είναι προσαρμοσμένη στα χαρακτηριστικά της επιχείρησης ή της μονάδας παραγωγής για την οποία καλείται να ασκήσει τις δραστηριότητές της, ιδίως όσον αφορά τον αριθμό των επιχειρηματιών.

8. Ο υπεύθυνος της εξωτερικής υπηρεσίας πρέπει να έχει τις αναγκαίες ικανότητες και τα αναγκαία προσόντα.

9. Ο Υπουργός Εργασίας και Κοινωνικής Πρόνοιας, μπορεί, με διάταγμα που εκδίδει με σύμφωνη γνώμη των Υπουργών Υγείας και Βιομηχανίας, Εμπορίου και Βιοτεχνίας, και κατόπιν ακροάσεως της μόνιμης συμβουλευτικής επιτροπής, να προβλέπει τους όρους, τις λεπτομέρειες εφαρμογής και τις ειδικές διαδικασίες για την πιστοποίηση των υπηρεσιών, καθώς και τον ελάχιστο αριθμό των επιχειρηματιών που αφορούν οι παράγραφοι 3 και 7.

10. Το γεγονός ότι ο εργοδότης απευθύνεται σε άτομα ή υπηρεσίες εκτός της εκμεταλλεύσεως, δεν τον απαλλάσσει από τη σχετική ευθύνη του.

11. Ο εργοδότης γνωστοποιεί στην επιθεώρηση εργασίας και στις κατά τόπο αρμόδιες τοπικές υγειονομικές μονάδες το όνομα του προσώπου που έχει οριστεί υπεύθυνο για την υπηρεσία προλήψεως και προστασίας εντός ή εκτός της επιχειρήσεως. Αυτή η γνωστοποίηση συνοδεύεται από δήλωση η οποία περιέχει, σε σχέση με το εν λόγω πρόσωπο, βεβαίωση περί: α) του έργου που έχει επιτελέσει στον τομέα της προλήψεως και προστασίας· β) του χρόνου κατά τον οποίο επιτελέστηκε το έργο· γ) την επαγγελματική εξέλιξη.»

Τα πραγματικά περιστατικά και η προ της ασκήσεως προσφυγής διαδικασία

- 9 Σύμφωνα με τη διαδικασία του άρθρου 169, πρώτο εδάφιο, της Συνθήκης ΕΚ (νυν άρθρου 226 ΕΚ), η Επιτροπή απηύθυνε, αφού κάλεσε την Ιταλική Δημοκρατία να υποβάλει τις παρατηρήσεις της και με έγγραφο της 19ης Οκτωβρίου 1998, αιτιολογημένη γνώμη σ' αυτό το κράτος, καλώντας το να λάβει τα μέτρα που ήταν αναγκαία για τη συμμόρφωσή του προς τις απορρέουσες από την οδηγία υποχρεώσεις του εντός προθεσμίας δύο μηνών υπολογιζομένης από την κοινοποίηση αυτής της αιτιολογημένης γνώμης. Δεδομένου ότι η Ιταλική Δημοκρατία δεν απάντησε σε αυτή τη γνώμη, η Επιτροπή άσκησε την υπό κρίση προσφυγή.

Εκτίμηση του Δικαστηρίου*Επί της πρώτης αιτιάσεως*

- 10 Κατά την Επιτροπή, το άρθρο 6, παράγραφος 3, στοιχείο α', της οδηγίας θεσπίζει την υποχρέωση του εργοδότη να εκτιμά το σύνολο των κινδύνων για την ασφάλεια και την υγεία των εργαζομένων κατά την εργασία. Τα τρία είδη κινδύνου των οποίων κάνει μνεία αυτή η διάταξη είναι απλώς παραδείγματα των ιδιαιτέρων κινδύνων που πρέπει να εκτιμώνται. Αυτός είναι ο λόγος για τον οποίο η Επιτροπή ισχυρίζεται, με την πρώτη της αιτίαση, ότι η ιταλικού δικαίου διάταξη για τη μεταφορά της οδηγίας, ήτοι το άρθρο 4, παράγραφος 1, του νομοθετικού διατάγματος, που επιτάσσει ότι ο εργοδότης οφείλει να εκτιμά αυτά τα τρία συγκεκριμένα είδη κινδύνου, αντιβαίνει στην οδηγία.
- 11 Η Ιταλική Κυβέρνηση αντιτάσσει ότι αυτή η αιτίαση είναι αβάσιμη. Καταρχάς, τα τρία είδη κινδύνου που απαριθμούνται στην οδηγία και επαναλαμβάνονται στην εθνική ρύθμιση περιλαμβάνουν στην ουσία όλες τις πηγές κινδύνου στον χώρο εργασίας. Εν συνεχεία, οι λοιπές διατάξεις του νομοθετικού διατάγματος καθώς και άλλες εθνικού δικαίου προβλέπουν συγκεκριμένες υποχρεώσεις εκτίμησης των κινδύνων εκ μέρους του εργοδότη. Τέλος, το άρθρο 2087 του αστικού κώδικα επιβάλλει στον εργοδότη την υποχρέωση λήψης μέτρων προστασίας της σωματικής ακεραιότητας και της ηθικής των εργαζομένων, η τήρηση της οποίας δεν μπορεί να διασφαλιστεί χωρίς προηγούμενη εκτίμηση των εν λόγω κινδύνων.
- 12 Επιβάλλεται, εκ προοιμίου, η διαπίστωση ότι τόσο από τον σκοπό της οδηγίας, η οποία, σύμφωνα με τη δεκάτη πέμπτη αιτιολογική σκέψη της, έχει εφαρμογή σε όλους τους κινδύνους, όσο και από το γράμμα του άρθρου της 6, παράγραφος 3, στοιχείο α', προκύπτει ότι οι εργοδότες υποχρεούνται να εκτιμούν το σύνολο των κινδύνων για την ασφάλεια και την υγεία των εργαζομένων.

- 13 Επιπλέον, επιβάλλεται να διευκρινιστεί ότι οι επαγγελματικοί κίνδυνοι που πρέπει να αποτελούν αντικείμενο εκτιμήσεως από τους εργοδότες δεν προσδιορίζονται άπαξ, αλλά μεταβάλλονται διαρκώς βάσει, μεταξύ άλλων, της προοδευτικής εξελίξεως των όρων εργασίας και των επιστημονικών ερευνών στον τομέα των επαγγελματικών κινδύνων.
- 14 Επομένως, το άρθρο 4, παράγραφος 1, του νομοθετικού διατάγματος, που προβλέπει μεν την υποχρέωση του εργοδότη να εκτιμά συγκεκριμένους κινδύνους, αλλά περιορίζει την έκταση αυτής της υποχρέωσης στα τρία είδη κινδύνων που αναφέρονται εν είδει παραδείγματος στο άρθρο 6, παράγραφος 3, στοιχείο α', της οδηγίας, δεν μπορεί να συνιστά ορθή μεταφορά αυτής της διατάξεως.
- 15 Το επιχείρημα της Ιταλικής Κυβερνήσεως ότι άλλες διατάξεις του νομοθετικού διατάγματος καθώς και άλλες εθνικές διατάξεις προβλέπουν συγκεκριμένες υποχρεώσεις εκτιμήσεως των κινδύνων εκ μέρους του εργοδότη πρέπει να απορριφθεί εφόσον δεν είναι δυνατή η θεραπεία της ελλείψεως μεταφοράς της προβλεπόμενης στην οδηγία γενικής υποχρέωσης εκτιμήσεως όλων των κινδύνων για την ασφάλεια και την υγεία των εργαζομένων με τη λήψη ειδικών μέτρων που δεν αφορούν παρά ορισμένους από τους εν λόγω κινδύνους.
- 16 Όσον αφορά το επιχείρημα που η Ιταλική Κυβέρνηση αντλεί από το άρθρο 2087 του αστικού κώδικα, αρκεί η διαπίστωση ότι η γενική υποχρέωση του εργοδότη περί λήψεως μέτρων προστασίας της σωματικής ακεραιότητας και της ηθικής των εργαζομένων δεν αντιστοιχεί στην ειδική υποχρέωση εκτιμήσεως του συνόλου των κινδύνων για την υγεία και την ασφάλεια των εργαζομένων σύμφωνα με τους σκοπούς της οδηγίας και στο νομικό πλαίσιο που αυτή θέτει.
- 17 Η ύπαρξη του άρθρου 2087 του αστικού κώδικα δεν μπορεί, επομένως, να απαλλάξει την Ιταλική Δημοκρατία από την υποχρέωσή της να μεταφέρει ορθώς στο εσωτερικό της δίκαιο το άρθρο 6, παράγραφος 3, στοιχείο α', της οδηγίας.

- 18 Υπ' αυτές τις συνθήκες, πρέπει να γίνει δεκτή η πρώτη αιτίαση της Επιτροπής.

Επί της δεύτερης αιτιάσεως

- 19 Με τη δεύτερη αιτίαση, η Επιτροπή υποστηρίζει ότι το άρθρο 8, παράγραφος 6, του νομοθετικού διατάγματος, που αφήνει στον εργοδότη την επιλογή να απευθυνθεί ή όχι σε εξωτερικές υπηρεσίες όταν οι ικανότητες των εργαζομένων στην επιχείρηση είναι ανεπαρκείς, αντίκειται προδήλως στην δημοσίας τάξεως ρύθμιση του άρθρου 7, παράγραφος 3, της οδηγίας.
- 20 Η Ιταλική Κυβέρνηση υποστηρίζει ότι το άρθρο 8, παράγραφος 6, του νομοθετικού διατάγματος, σε συνδυασμό με τις λοιπές διατάξεις αυτού του άρθρου και, ιδίως, τις παραγράφους του 1 και 5, πρέπει να ερμηνευθεί υπό την έννοια ότι, όταν ο εργοδότης δεν έχει στη διάθεσή του εργαζομένους με επαρκή προσόντα προκειμένου να οργανώσει τις δραστηριότητες προστασίας και προλήψεως, υποχρεούται να προσλάβει προσωπικό που έχει τις απαραίτητες ικανότητες ή να απευθυνθεί σε πρόσωπα ή υπηρεσίες εκτός της επιχείρησής.
- 21 Συναφώς, επιβάλλεται να υπομνηστεί ότι κατά πάγια νομολογία του Δικαστηρίου η μεταφορά μιας οδηγίας στο εσωτερικό δίκαιο δεν απαιτεί τυπική και κατά γράμμα επανάληψη των διατάξεων της οδηγίας σε ειδική και ρητή νομοθετική διάταξη, αλλά αρκεί, σε συνάρτηση με το περιεχόμενό της, ένα γενικό νομικό πλαίσιο, εφόσον αυτό εξασφαλίζει αποτελεσματικά την πλήρη εφαρμογή της οδηγίας κατά τρόπο σαφή και συγκεκριμένο (βλ., μεταξύ άλλων, αποφάσεις της 16ης Νοεμβρίου 2000, C-214/98, Επιτροπή κατά Ελλάδος, Συλλογή 2000, σ. I-9601, σκέψη 49, και της 7ης Δεκεμβρίου 2000, C-38/99, Επιτροπή κατά Γαλλίας, Συλλογή 2000, σ. I-10941, σκέψη 53).

- 22 Είναι ιδιαίτερος σημαντικό, για την τήρηση της επιταγής της ασφάλειας δικαίου, η νομική κατάσταση των ιδιωτών να είναι σαφής και συγκεκριμένη και να τους επιτρέπει να γνωρίζουν το πλήρες περιεχόμενο των δικαιωμάτων τους και, ενδεχομένως, να τα επικαλούνται ενώπιον των εθνικών δικαστηρίων (απόφαση της 19ης Σεπτεμβρίου 1996, C-236/95, Επιτροπή κατά Ελλάδος, Συλλογή 1996, σ. I-4459, σκέψη 13).
- 23 Συναφώς, επιβάλλεται να υπομνηστεί ότι το άρθρο 7, παράγραφοι 1 και 3, της οδηγίας προβλέπει την υποχρέωση του εργοδότη να οργανώνει την υπηρεσία προλήψεως και προστασίας των επαγγελματικών κινδύνων εντός της επιχειρήσεως ή, εάν οι ικανότητες των εργαζομένων σε αυτή δεν είναι επαρκείς, να απευθύνεται σε εξωτερικές υπηρεσίες.
- 24 Σύμφωνα με το άρθρο 8, παράγραφος 6, του νομοθετικού διατάγματος, ένας εργοδότης έχει την ευχέρεια, αλλά όχι την υποχρέωση, να απευθύνεται σε πρόσωπα ή σε υπηρεσίες εκτός της επιχειρήσεως αν οι ικανότητες των εργαζομένων σ' αυτήν είναι ανεπαρκείς.
- 25 Επομένως, από το άρθρο 8, παράγραφος 6, του νομοθετικού διατάγματος, θεωρουμένου μεμονωμένως, δεν προκύπτει ότι ο εργοδότης υποχρεούται, εν πάση περιπτώσει, να προσλαμβάνει προσωπικό που έχει επαρκείς ικανότητες ή να απευθύνεται σε πρόσωπα ή υπηρεσίες εκτός της επιχειρήσεως για τις δραστηριότητες προστασίας και προλήψεως των επαγγελματικών κινδύνων εντός της οικείας επιχειρήσεως.
- 26 Επομένως, απομένει να εξεταστεί αν στο άρθρο 8, παράγραφος 6, του νομοθετικού διατάγματος, υπό το φως των άλλων παραγράφων αυτής της διατάξεως και ιδίως των παραγράφων της 1 και 5, πρέπει, μολαταύτα, να δοθεί η ερμηνεία που επικαλείται η Ιταλική Κυβέρνηση.

- 27 Παρά το γεγονός ότι το άρθρο 8, παράγραφος 1, του νομοθετικού διατάγματος όντως θέτει την αρχή κατά την οποία ο εργοδότης οργανώνει την υπηρεσία προστασίας και προλήψεως εντός της επιχειρήσεως ή την αναθέτει σε πρόσωπα ή υπηρεσίες εκτός αυτής, αυτή η διάταξη παραπέμπει στις λοιπές παραγράφους του εν λόγω άρθρου 8 για τη συγκεκριμένη εφαρμογή της αρχής και δεν φαίνεται να θέλει να προσδώσει στην παράγραφο 6 έννοια διαφορετική από την προκύπτουσα από το γράμμα της.
- 28 Έτσι, από το άρθρο 8, παράγραφος 1, του νομοθετικού διατάγματος δεν προκύπτει σαφώς ότι η παράγραφος 6 αυτής της διατάξεως πρέπει να ερμηνευθεί υπό την έννοια ότι υποχρεώνει, εν πάση περιπτώσει, τον εργοδότη να απασχολεί προσωπικό που έχει τις απαραίτητες ικανότητες ή να απευθύνεται σε πρόσωπα ή υπηρεσίες εκτός της επιχειρήσεως όταν οι ικανότητες των εργαζομένων σ' αυτήν είναι περιορισμένες.
- 29 Το άρθρο 8, παράγραφος 5, του νομοθετικού διατάγματος, που επίσης επικαλέστηκε η Ιταλική Κυβέρνηση προβλέπει την υποχρέωση του εργοδότη να οργανώνει, σε ορισμένες περιοριστικώς αριθμούμενες περιπτώσεις, την υπηρεσία προλήψεως και προστασίας εντός της επιχειρήσεως. Αν και αυτή η διάταξη πρέπει να ερμηνευθεί υπό την έννοια ότι υποχρεώνει τον εργοδότη να προβλέπει εν πάση περιπτώσει υπηρεσίες προλήψεως και προστασίας στις περιπτώσεις που αριθμεί, ωστόσο δεν προκύπτει απαραίτητως από τούτο ότι ο εργοδότης υποχρεούται να οργανώνει τέτοιες υπηρεσίες σε όλες τις άλλες περιπτώσεις, ιδίως σε εκείνες που εμπίπτουν στο άρθρο 8, παράγραφος 6, του νομοθετικού διατάγματος.
- 30 Επομένως, το γράμμα του άρθρου 8, παράγραφος 6, του νομοθετικού διατάγματος, υπό το φως των λοιπών διατάξεών του, δεν οδηγεί σε διαφορετική ερμηνεία.
- 31 Υπό τις συνθήκες αυτές, επιβάλλεται το συμπέρασμα ότι η ερμηνεία του άρθρου 8, παράγραφος 6, του νομοθετικού διατάγματος που επικαλείται η Ιταλική Κυβέρνηση, σύμφωνα με την οποία ο εργοδότης υποχρεούται, εν πάση περιπτώσει, να προσλαμβάνει πρόσωπα που έχουν τις απαραίτητες ικανότητες ή να απευθύνεται σε πρόσωπα ή υπηρεσίες εκτός της επιχειρήσεως, δεν προκύπτει κατά τρόπο αρκούντως σαφή και συγκεκριμένο από το γράμμα αυτής της διατάξεως ούτε και από το νομικό της πλαίσιο.

- 32 Επομένως, η δεύτερη αιτίαση της Επιτροπής, που αντλείται από την παράβαση του άρθρου 7, παράγραφος 3, της οδηγίας, πρέπει να γίνει δεκτή.

Επί της τρίτης αιτιάσεως

- 33 Με την τρίτη αιτίαση η Επιτροπή υποστηρίζει ότι η Ιταλική Δημοκρατία, παραλείποντας να προβλέψει σαφή και λεπτομερή ρύθμιση σχετικά με τα απαραίτητα προσόντα των υπευθύνων για τις δραστηριότητες προστασίας και προλήψεως των επαγγελματικών κινδύνων εντός της επιχειρήσεως, παρέβη το άρθρο 7, παράγραφοι 5 και 8, της οδηγίας.
- 34 Η Ιταλική Κυβέρνηση ισχυρίζεται ότι ανέθεσε στον εργοδότη την ευθύνη του καθορισμού των κριτηρίων που επιτρέπουν την εκτίμηση σχετικά με το εάν όντως υφίστανται οι απαραίτητες ικανότητες για την άσκηση των εν λόγω δραστηριοτήτων. Επιπλέον, το άρθρο 8, παράγραφος 9, του νομοθετικού διατάγματος προβλέπει τη δυνατότητα του αρμόδιου υπουργού να θεσπίζει τους κανόνες για την πιστοποίηση των υπηρεσιών προστασίας και προλήψεως των επαγγελματικών κινδύνων. Επιπλέον, το άρθρο 8, παράγραφος 11, του νομοθετικού διατάγματος προβλέπει την υποχρέωση του εργοδότη να κοινοποιεί στις αρμόδιες εθνικές αρχές τις πληροφορίες σχετικά με τους υπευθύνους των εν λόγω υπηρεσιών.
- 35 Συναφώς, επιβάλλεται η διαπίστωση ότι, σύμφωνα με το άρθρο 7, παράγραφος 8, της οδηγίας, εναπόκειται στα κράτη μέλη να ορίσουν τις απαραίτητες ικανότητες και

τα απαραίτητα προσόντα για τα πρόσωπα ή τις υπηρεσίες, που αφορά η παράγραφος 5 της εν λόγω διατάξεως και τα οποία είναι επιφορτισμένα με τις δραστηριότητες προστασίας και προλήψεως των επαγγελματικών κινδύνων στις επιχειρήσεις.

- 36 Η εκπλήρωση αυτής της υποχρεώσεως συνεπάγεται την έκδοση από τα κράτη μέλη μέτρων νομοθετικής ή κανονιστικής φύσεως σύμφωνα με τις επιταγές της οδηγίας, τα οποία γνωστοποιούνται στις οικείες επιχειρήσεις με κατάλληλα μέσα προκειμένου αυτές να γνωρίσουν τις σχετικές υποχρεώσεις τους και οι αρμόδιες εθνικές αρχές να ελέγχουν την τήρηση αυτών των μέτρων.
- 37 Η λύση που προέκρινε η Ιταλική Δημοκρατία και που συνίσταται στην ανάθεση της ευθύνης για τον ορισμό των απαραίτητων ικανοτήτων και προσόντων για την άσκηση των δραστηριοτήτων προστασίας και προλήψεως των επαγγελματικών κινδύνων στον εργοδότη προδήλως δεν ικανοποιεί τις επιταγές του άρθρου 7, παράγραφοι 5 και 8, της οδηγίας.
- 38 Όσον αφορά το άρθρο 8, παράγραφος 9, του νομοθετικού διατάγματος, που προβλέπει τη δυνατότητα των εθνικών αρχών να θεσπίζουν μέτρα στον τομέα της προστασίας και της προλήψεως των επαγγελματικών κινδύνων, επιβάλλεται η διαπίστωση ότι πρόκειται για διάταξη που προβλέπει διακριτική ευχέρεια και ότι η Ιταλική Κυβέρνηση δεν προσκόμισε κανένα στοιχείο ικανό να αποδείξει ότι οι εθνικές αρχές έκαναν χρήση αυτής της δυνατότητας.
- 39 Όσον αφορά, τέλος, το άρθρο 8, παράγραφος 11, του νομοθετικού διατάγματος, αρκεί να τονιστεί ότι αυτή η διάταξη δεν έχει ως αντικείμενο τη θέσπιση κανόνων σχετικών με τις ικανότητες και τα προσόντα των υπευθύνων των υπηρεσιών προστασίας και προλήψεως των επαγγελματικών κινδύνων, αλλά ότι αφορά τη γνωστοποίηση εκ μέρους του εργοδότη στις αρμόδιες εθνικές αρχές των πληροφοριών σχετικών με αυτά τα πρόσωπα.

40 Επομένως, η τρίτη αιτίαση της Επιτροπής, που αντλείται από παράβαση του άρθρου 7, παράγραφοι 5 και 8, της οδηγίας, πρέπει επίσης να γίνει δεκτή.

41 Εν όψει του συνόλου των προεκτεθέντων, επιβάλλεται η διαπίστωση ότι η Ιταλική Δημοκρατία:

- παραλείποντας να ορίσει ότι ο εργοδότης πρέπει να εκτιμά το σύνολο των κινδύνων για την υγεία και την ασφάλεια στον χώρο εργασίας·
- επιτρέποντας στον εργοδότη να αποφασίζει αν θα απευθύνεται ή όχι σε υπηρεσίες προστασίας ή προλήψεως εκτός της επιχειρήσεως όταν οι υπηρεσίες μέσα στην επιχείρηση είναι ανεπαρκείς και
- παραλείποντας να ορίσει τις ικανότητες και τα προσόντα που πρέπει να διαθέτουν οι υπεύθυνοι για τις δραστηριότητες προστασίας και προλήψεως των επαγγελματικών κινδύνων για την υγεία και την ασφάλεια των εργαζομένων,

παρέβη τις υποχρεώσεις που υπέχει από τα άρθρα 6, παράγραφος 3, στοιχείο α', και 7, παράγραφοι 3, 5 και 8, της οδηγίας.

Επί των δικαστικών εξόδων

- 42 Σύμφωνα με το άρθρο 69, παράγραφος 2, του Κανονισμού Διαδικασίας, ο ηττηθείς διάδικος καταδικάζεται στα δικαστικά έξοδα εφόσον υπήρχε σχετικό αίτημα του νικήσαντος διαδίκου. Δεδομένου ότι η Επιτροπή ζήτησε την καταδίκη της Ιταλικής Δημοκρατίας στα δικαστικά έξοδα και η τελευταία αυτή ηττήθηκε, πρέπει να καταδικαστεί στα δικαστικά έξοδα.

Για τους λόγους αυτούς,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (πέμπτο τμήμα)

αποφασίζει:

1) Η Ιταλική Δημοκρατία:

- παραλείποντας να ορίσει ότι ο εργοδότης πρέπει να εκτιμά το σύνολο των κινδύνων για την υγεία και την ασφάλεια στον χώρο εργασίας
- επιτρέποντας στον εργοδότη να αποφασίζει αν θα απευθύνεται ή όχι σε υπηρεσίες προστασίας ή προλήψεως εκτός της επιχειρήσεως όταν οι υπηρεσίες μέσα στην επιχείρηση είναι ανεπαρκείς και

- παραλείποντας να ορίσει τα προσόντα και τις ικανότητες που πρέπει να διαθέτουν οι υπεύθυνοι για τις δραστηριότητες προστασίας και προλήψεως των επαγγελματικών κινδύνων για την υγεία και την ασφάλεια των εργαζομένων,

παρέβη τις υποχρεώσεις που υπέχει από τα άρθρα 6, παράγραφος 3, στοιχείο α', και 7, παράγραφοι 3, 5 και 8, της οδηγίας 89/391/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 12ης Ιουνίου 1989, σχετικά με την εφαρμογή μέτρων για την προώθηση της βελτίωσης της ασφάλειας και της υγείας των εργαζομένων κατά την εργασία.

2) Καταδικάζει την Ιταλική Κυβέρνηση στα δικαστικά έξοδα.

von Bahr

Edward

La Pergola

Sevón

Wathelet

Δημοσιεύθηκε σε δημόσια συνεδρίαση στο Λουξεμβούργο στις 15 Νοεμβρίου 2001.

Ο Γραμματέας

Ο Πρόεδρος του πέμπτου τμήματος

R. Grass

P. Jann